

*Kolege i prijatelji / Colleagues and Friends / Kollegen und Freunde
Mati Zekanu / to Mate Zekan / für Mate Zekan*

Tomislav Šeparović

Mate Zekan (1948. - 2015.) Životopis i bibliografija

U mjesecu srpnju 2015. godine preminuo je naš kolega Mate Zekan, muzejski savjetnik u miru. Njegov iznenadni odlazak ostavio nas je u nevjerici i tuzi. Bio je čovjek nepresušne energije i životne radosti za sve stručne teme, ali i sve velike i male stvari koje čine bogat život velikih ljudi.

Mate Zekan (1948-2015) Biography and Bibliography

Our colleague Mate Zekan, museum adviser, retired, passed away in July 2015. His sudden departure left us in mourning and disbelief. He was a man of boundless energy and vital enthusiasm for all subjects in his profession as well as for all the big and little things that make up the rich life of great people.

Mate Zekan (prvi s lijeve strane) kao student 1968. godine na Hvaru u prigodi održavanja znanstvenog skupa Hrvatskog arheološkog društva (foto: I. Mirnik)

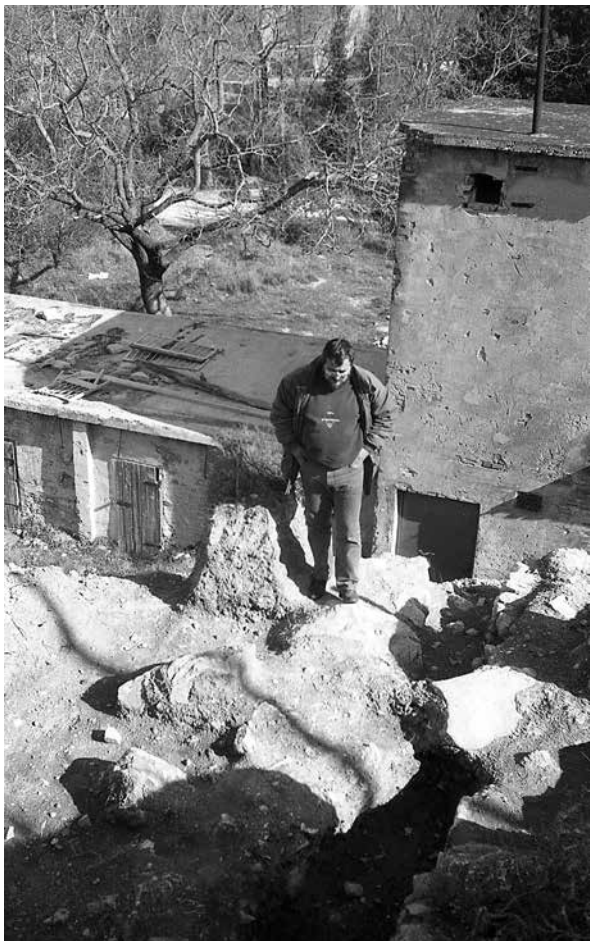
Mate Zekan (first from left) as a student in 1968 on Hvar Island at the scientific conference of the Croatian Archaeological Society (photo: I. Mirnik)

Mate Zekan rođen je 21. rujna 1948. godine u Postinju Donjem kod Muća, mjestu pronalaska znamenitog natpisa kneza Branimira, čime kao da je bio predodređen za posao koji je radio i neizmjerljivo volio. Osnovnu i srednju školu završio je u Splitu. Jednopedmetni studij arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1974. godine.

Iste godine zaposlio se u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika, gdje je proveo čitav svoj radni vijek i na čijem čelu je bio od 1987. do 1992. godine. Upravo je rad u krovnoj instituciji nacionalne arheologije usmjerio njegov znanstveni i stručni interes. Od početka je predano i marljivo radio na istraživanju, promoviranju i zaštiti starohrvatske spomeničke baštine, poglavito one povezane s vladarskim lokalitetima kojima je gotovo u potpunosti bio predan. Briga za starohrvatsku baštinu, često podcijenjenju i omalovažavanu, bila je njegova inspiracija i strast kojoj se posvećivao čitavim bićem. Često je isticao potrebu donošenja posebnog zakona, *lex specialis*, kojim bi se vrijedni starohrvatski spomenici, pokretni i nepokretni, kao dio hrvatskog nacionalnog identiteta, izdvojili u posebnu skupinu kulturnih dobara.

Mate Zekan was born on September 21, 1948, in Postinje Donje by Muć, the site of the finding of the celebrated inscription of Duke Branimir, as if he were preordained for the job he did and loved immensely. He went to primary and secondary school in Split. In 1974 he graduated from the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, taking a degree in archaeology.

In the same year he joined the staff of the Museum of Croatian Archaeological Monuments, where he spent the whole of his career, from 1987 to 1992 as its head. It was working in the umbrella institution of national archaeology that directed his scholarly and professional interests. From the beginning he worked with dedication and great assiduity on the investigation, promotion and protection of the Old Croatian monumental heritage, particularly when connected with the sites associated with the rulers of those days, to which he was almost totally dedicated. His concern for the Old Croatian heritage, frequently undervalued and played down was his inspiration and passion, to which he devoted himself heart and soul. He often pointed out the need for the passing of a special statute, *lex spe-*

Tijekom arheoloških iskopavanja u Muću Gornjem, osamdesetih godina prošlog stoljeća (foto: Arhiv MHAS)

During archaeological excavations at Muć Gornji, 1980s (photo: Archive MCAM)

Mate Zekan autor je nekoliko tematskih izložbi koje su privukle veliku pozornost. Izložbom *Temporibus domno Branimeru* predstavio je doba kneza Branimira, pri čemu je javnost bila upoznata s reprezentativnim predmetima toga doba. U povodu 900. obljetnice smrti hrvatskog kralja Zvonimira realizirao je izložbu *Kralj Zvonimir – dokumenti i spomenici*, čime je dao svoj golem doprinos obilježavanju obljetnice velikog hrvatskog vladara. Spoznaje do kojih je došao proučavajući život i djelo fra Luje Maruna, utemeljitelja hrvatske nacionalne arheologije i Prvog muzeja hrvatskih spomenika, pretočio je u izložbu *Dosanjani san vizionara*. Na izložbi je predstavljen velik dio najznačajnije starohrvatske arheološke baštine – natpisi hrvatskih vladara, oprema i oružje ranosrednjovjekovnih hrvatskih ratnika te najljepši primjerci nakita tog doba. Njegova nepresušna energija, ljubav prema

Mate s muzejskim kolegama Vedranom Delongom i Tončem Burićem u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika, osamdesetih godina prošlog stoljeća (foto: Arhiv MHAS)

Mate with colleagues Vedrana Delonga and Tonči Burić in the Museum of Croatian Archaeological Monuments, 1980s (photo: Archive MCAM)

cialis, to separate out the valuable Old Croatian monuments, moveable and immovable, parts of the Croatian national identity, into a special grouping of cultural assets.

Mate Zekan created a number of thematic exhibitions that attracted great attention. In *Temporibus domno Branimeru* he presented the age of Duke Branimir, the public having occasion to become acquainted with representative objects of the time. To mark the ninth centenary of the death of King Zvonimir of Croatia, he produced the exhibition *King Zvonimir – Documents and Monuments*, making thereby a huge contribution to the commemoration of the anniversary of this great Croatian ruler. Out of the perceptions he had acquired while studying the life and work of Fra Lujo Marun, the founder of Croatian national archaeology and of the First Museum of Croatian Monuments, he shaped the exhibition *The Dream of a Visionary Come True*. At the exhibition a large part of the most important Old Croatian archaeological heritage was presented – the epigraphs of the Croatian rulers, the equipment and arms of the early medieval Croatian warrior and the finest examples of the jewellery of the time. His inexhaustible energy and love for the Old Croatian cultural heritage and his great knowledge were also woven into many other museum exhibition projects, like the exhibitions *Bribir in the Middle Ages* and *100 Years of the Museum of Croatian Archaeological Monuments*, of which he was co-author

S Hrvojem Đurašinom na Vidovoj gori na otoku Braču tijekom arheoloških iskopavanja 1992. godine
(foto: Z. Alajbeg)

*With Hrvoje Đurašin at Vidova gora on Brač Island during archaeological excavations in 1992
(photo: Z. Alajbeg)*

starohrvatskoj kulturnoj baštini i veliko znanje utkani su i u mnoge druge muzejske izložbene projekte, poput izložbe *Bribir u srednjem vijeku* te izložbe *100 godina Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika*, gdje je bio jedan od autora.

Svoje domoljublje i istraživačku strast unio je u arheološka istraživanja nekih od najznačajnijih starohrvatskih nalazišta, ispisujući dragocjena poglavlja nacionalne arheologije. Sustavna istraživanja na lokalitetima Otres kod Bribira, Rižinice i Šuplja crkva u Solinu te Muć pokraj njegova rodnog Postinje iznjedrila su prvorazredan arheološki materijal i razriješila niz pitanja o prvim stoljećima hrvatske državnosti. Upravo je u Otresu njegov trud nagrađen otkrićem dijela natpisa s imenom hrvatskoga kneza Branimira, te je tako postao jedan od rijetkih sretnika koji su pronašli arheološku materijalnu potvrdu tog hrvatskog vladara iz 9. stoljeća. Osobitim angažmanom u istraživanju Šuplje crkve u Solinu spašava već gotovo devastirani prvorazredni nacionalni lokalitet. Rezultate istraživanja i nove spoznaje do kojih je došao višegodišnjim strpljivim i temeljitim radom na Šupljoj crkvi trebao je objaviti u svojoj doktorskoj disertaciji, koju, na žalost, zbog prerane

He put his patriotism and passion for research into archaeological researches into some of the most significant Old Croatian archaeological sites, writing invaluable chapters of the national archaeology. Systematic researches into the sites of Otres by Bribir, Rižinice and the Šuplja (hollow) Church in Solin and Muć by his native Postinje yielded first-rate archaeological materials and resolved a number of issues about the first centuries of Croatian statehood. It was in Otres that his zeal was rewarded with the discovery of part of an inscription with the name of Croatian Duke Branimir, and thus was one of those few fortunates to have found archaeological material confirmation for this Croatian ruler of the 9th century. With his personal dedication to the research of Hollow Church in Solin he salvaged an almost devastated first-class national archaeological site.

He intended to publish the results of his research and the new knowledge he had acquired with many years of patient and thoroughgoing work on the Hollow Church in his doctoral dissertation, which, alas, his premature death did not allow him to finish, leaving a as a legacy thus to all of us who had

smrti nije uspio dovršiti, ostavivši tako legat svima nama koji smo imali sreću biti njegovim suradnicima da iznjedrene podatke upotpunimo i objavimo.

Mate Zekan istraživao je i brojna nalazišta diljem unutrašnjosti sjeverne i srednje Dalmacije te na otoku Braču, uvijek neumorno tragajući za skrivenom i izgubljenom starohrvatskom baštinom. Na prvome mjestu istaknimo Bribirsku glavicu, zatim Gradac i Kadinu glavicu kod Drniša, Škabrnju u Ravnim kotarima, Sv. Vid na Vidovoj gori itd. Posebnu povezanost osjećao je prema mitskom Bribiru. Nadmoć prirodnog položaja drevne Glavice, isprepletenost kulturnih slojeva, veličina velikaške obitelji Šubića kao da su mu davali nepresušno nadahnuće za proučavanje i valorizaciju tog izuzetnog nalazišta. Organiziranje obilježavanja 100. obljetnice arheoloških istraživanja na Bribiru kruna je njegova rada na tom mjestu.

Posebnu ljubav i strast gajio je prema proučavanju arhivske građe. Istražujući muzejski arhiv, duboko je pronicao u davne požutjele papire, listine i dokumente, koje je strpljivo dešifrirao, čitao i analizirao, nastojeći pronaći odgovore na mnoga pitanja povezana s nacionalnom poviješću i arheologijom. Rezultate svojega znanstvenoistraživačkog i stručnog rada objavljivao je u različitim časopisima i publikacijama. Za vrijeme njegova mandata na čelu Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika Muzej je dobio Nagradu *Pavao Ritter Vitezović* Društva muzejskih radnika Republike Hrvatske za 1988. godinu, uz priznanje za posebna dostignuća u muzejskoj djelatnosti. Također, 1989. godine u ime Muzeja prima Povelju *Slobodne Dalmacije* za trajna dostignuća u kulturi, umjetnosti i znanosti. Kao ravnatelj u teškim ratnim uvjetima uvelike je pridonio tome da Muzej funkcionira. Odlučnom i pravodobnom intervencijom kojom je stalni postav Muzeja sklonjen na sigurno spriječio je goleme štete na muzejskoj građi u vrijeme bombardiranja Splita od strane agresorske JNA u studenome 1991. Njegov predan rad na čelu ove institucije tek čeka ispravnu valorizaciju.

Mate Zekan bio je zaljubljenik u Zagoru, speleolog, član Kulturnog sabora Zagore, na čijim je skupovima aktivno sudjelovao. Bio je čovjek s posebnim osjećajem za suradnju i pomoć mladim kolegama, pokazujući rijetku, a neophodnu veličinu dijeljenja koja tako nedostaje našoj struci.

Odlaskom Mate Zekana hrvatska arheološka znanost izgubila je vrhunskog stručnjaka i radnika,

Noć muzeja, siječanj 2008. godine (foto: A. Jurčević)
Museum Night, January 2008 (photo: A. Jurčević)

the luck to be his associates the task of supplementing and publishing the information he has provided.

Mate Zekan investigated numerous archaeological sites all around the interior of northern and central Dalmatia and on the island of Brač, always questing tirelessly for the covert and lost Old Croatian heritage. In first place comes Bribirska Glavica, after that Gradac and Kadina Glavica by Drniš, Škabrnja and Ravni Kotari, Sv. Vid [St Vitus] on Vidova Gora and so on. He felt a particular connection to mythical Bribir. The dominance of the natural position of ancient Glavica, the interlinked cultural strata, the greatness of the aristocratic Šubić family seemed to have lent him an unfailing inspiration for the study and valorisation of this outstanding site. The organisation of the commemoration of the centenary of the archaeological excavations at Bribir was the crowning touch of his work at this spot.

He had a particular love and passion for the study of archival records. Investigating museum archives, he delved deeply into long-since yellowed papers, charters and documents, which he patiently decoded, read and analysed, attempting to find answers to the many questions related to national history and archaeology. He published the results of his professional and scholarly research work in various journals and other publications. While he was at the head of the Museum of Croatian Archaeological Monuments, that institution won the Pavao Ritter Vitezović Prize of the Association of Muse-

Na izletu u prigodi znanstvenog skupa Hrvatskog arheološkog društva u Karancu (Baranja), listopad 2008. godine (foto: T. Šeparović)

Field trip within scientific conference of the Croatian Archaeological Society in Karanac (Baranja), October 2008 (photo: T. Šeparović)

koji je, premda umirovljen, još jako puno mogao dati u struci. Svima nama koji smo s njim radili, družili se i surađivali ostat će u najljepšoj uspomeni i trajnom sjećanju.

um Employees of the Republic of Croatia for 1988, with a commendation for particular achievements in the museum activity. In 1989, he received on behalf of the museum the Charter of *Slobodna Dalmacija* for lasting achievements in culture, art and science. As director in the difficult conditions of the war, he contributed greatly to ensuring that the museum continued to function. With his prompt and decisive intervention, moving the permanent display of the museum in a place of safety, he prevented the huge damage to the museum material that would have resulted from the shelling of Split by the aggressor Yugoslav People's Army in November 1991. His dedicated work at the head of the institution is still to receive appropriate evaluation.

Mate Zakan was a lover of the Dalmatian hinterland, a potholer, a member of the Zagora Cultural Assembly, in the sessions of which he took an active part. He was a man with a particular feeling for collaborating with and assisting younger colleagues, showing a rare and yet essential greatness in the sharing that is so much wanting in our discipline.

With the departure of Mate Zekan, Croatian archaeological scholarship lost a consummate expert and a worker who, even if retired, was still able to give the profession much. All of us who worked, kept company and collaborated with him will keep him lastingly in their memories.

(G. M.)

Mate Zekan Bibliografija

Mate Zekan Bibliography

- Novi arheološki nalazi u pećinama srednje Dalmacije, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* LXX-LXXI (1968-1969), Split 1969, 137-147
- Jama Katunište i u njoj nadjeni arheološki materijal, *Naše jame* 13 (1976), Ljubljana 1977, 71-74
- Zaštitno iskopavanje srednjovjekovne nekropole oko crkve sv. Petra u Muću Gornjem (koautor F. Oreb), *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 4/5 (1978/79), Zagreb 1979, 215-225
- Prilog proučavanju arhitekture iz koje potječe natpis kneza Branimira u Muću Gornjem, *Gunjačin zbornik*, Zagreb 1980, 133-140
- Istraživanje ranosrednjovjekovne crkve sv. Mihovila "na obali" u Splitu (koautor T. Marasović), *Starohrvatska prosvjeta* 12, Split 1982, 111-126
- Otres – Lukačuša, villa rustica, srednjovjekovna nekropola i romanička crkva, *Arheološki pregled* 25, Ljubljana 1985, 161-164
- Otres kod Bribira (nastavak revizijskih istraživanja), *Obavijesti HAD-a* 1, god. XVIII, Zagreb 1986, 31-32
- Utjecaj narodnog preporoda na razvoj nacionalne arheološke znanosti, *Mogućnosti*, god. 35 (1987), 9/10 Split 1987, 934-941
- Historijat istraživanja u: *Bribir u srednjem vijeku, katalog izložbe* (teh. ur. Mate Zekan), Split 1987, 15-21
- Srednjovjekovne nekropole u: *Bribir u srednjem vijeku, katalog izložbe* (teh. ur. Mate Zekan), Split 1987, 43-66
- Branimirova Hrvatska u pismima pape Ivana VIII, Split 1989.
- Kralj Zvonimir – dokumenti i spomenici, Zagreb 1990.
- K novoj atribuciji nalazišta mačeva karolinškoga obilježja iz Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, *Izdanja HAD-a* 15, *Arheološka istraživanja u Kninu i Kninskoj krajini*, Zagreb 1992, 131-139
- Istočni dio Brača – povijesni pregled do utemeljenja Sumartina, *Sumartin – Zbornik radova* 1992, 9-20
- Brač, Vidova gora – Sveti Vid, zaštitno istraživanje i konzervacija ostataka romaničke crkvice, *Obavijesti HAD-a* 2, god. XXIV, Zagreb 1992, 58-60
- Muzej hrvatskih arheoloških spomenika: vojno strateški cilj neprijatelja, *Obavijesti HAD-a* 2, god. XXIV, Zagreb 1992, 27, 28
- Pet natpisa kneza Branimira s posebnim osvrtom na nalaz iz Otresa, *Kačić* 25, Split 1993, 405-420
- Karolinški i poslijekarolinški nalazi iz Bosne i Hercegovine, *Livanjski kraj u povijesti - Zbornik radova*, Split- Livno 1994, 55-79
- Četverogodišnja djelatnost Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika (1988., 1989., 1990. i 1991. godine), *Starohrvatska prosvjeta* 21/1991, Split 1995 (1996.), 305-344
- Gradac kod Drniša – crkva Porođenja Marijina, *Obavijesti HAD-a* 3, god. XXIX, Zagreb 1997, 94-96
- Srednjovjekovne utvrde na rijeci Krki, *Visovački zbornik*, Visovac 1997, 391-405
- Krunidbena bazilika kralja Zvonimira, crkva Sv. Petra i Mojsija (Šuplja crkva) u Solinu, Pregled dosadašnjih istraživanja, *Starohrvatska prosvjeta* 27, Split 2000, 249-259
- Pregled istraživanja lokaliteta Otres – Lukačuša, *Starohrvatska prosvjeta* 27, Split 2000, 261-271
- Kratki prikaz rezultata arheološkog istraživanja crkve Porođenja Marijina u Gradcu kod Drniša i groblja uz nju, *Starohrvatska prosvjeta* 27, Split 2000, 273-283

Uz 125. obljetnicu otkrića natpisa kneza Branimira u Muću Gornjem (1871. – 1996.), *Izdanja HAD –a*, Zagreb 2003, 9-14

Ranosrednjovjekovno groblje u Sutini – Šolići, *Zbornik o Zagori* 7, Split 2004, 161 – 182

Turobna slika hrvatskih vladarskih lokaliteta, *Obavijesti HAD-a* 1, god. XXXVII, Zagreb 2005, 37-41

Starohrvatska kulturno umjetnička baština, *Dalmatinska zagora nepoznata zemlja*, Zagreb 2007, 137-148

Fra Lujo Marun (1857.-1939.) utemeljitelj, misionar i vizionar hrvatske arheologije, *Starohrvatska prosvjeta* 34, Split 2007, 9-56

Vizionarova misija, Split 2008.

Dosanjani san vizionara, Uz 150. obljetnicu rođenja Fra Luje Maruna utemeljitelja hrvatske nacionalne arheologije (1857. – 2007.), *Izdanja HAD –a* 23, *Arheološka istraživanja u Lici i arheologija pećina i krša*, Zagreb - Gospić 2008, 223-224

Stjepan Gunjača i srednjovjekovna povijesna i arheološka baština, *Obavijesti HAD-a* 1, god. XLI, Zagreb 2009, 32-33

Krunidbena bazilika hrvatskih kraljeva (kralja Zvonimira) u Solinu (Šuplja crkva), Izvješće o izvršenim zaštitno istraživačkim radovima u 2008. godini, *Obavijesti HAD-a* 1, god. XLI, Zagreb, 2009, 60-66

Četiri zaslužna velikana hrvatske nacionalne arheologije srednjeg vijeka u XX. stoljeću (Lujo Marun, Lovre Katić, Lj. Karaman, Stjepan Gunjača), *Hrvatska arheologija u XX. sto-*

ljeću, Zbornik radova, Zagreb 2009, 235-270

Fra Lujo Marun (1857.-1939.) – život i djelo, uz 150. obljetnicu rođenja utemeljitelja hrvatske nacionalne arheologije, *Zbornik o Luji Marunu*, Šibenik, Zadar, Zagreb 2009, 7-47

Stjepan Gunjača (1909.-1981.) velikan Cetinske krajine, *Cetinska vrila* 34, Sinj 2009, 1-5

Stjepan Gunjača (1909.-1981.) – uz stotu obljetnicu rođenja, *Starohrvatska prosvjeta* 36, Split 2009, 17-26

Stjepan Gunjača (1909.-1981.) – muzealac, istraživač, znanstvenik, *Zbornik Stjepan Gunjača i hrvatska srednjovjekovna povijesno arheološka baština* 1, Split 2010, 19-34

Uz jedno kronološko pitanje starohrvatske arheologije (postavljeno od Ljube Karamana), *Archaeologia Adriatica* 4, Zadar 2010, 167-176

Srednjovjekovno kulturnoumjetničko naslijeđe Muća Gornjeg – arheološka baština, Župa sv. Petra apostola Muć Gornji (monografija), Muć Gornji 2011, 296-303

Uz 125. obljetnicu otkrića natpisa kneza Branimira u Muću Gornjem (1871. – 1996.), Župa sv. Petra apostola Muć Gornji (monografija), Muć Gornji 2011, 304-309

Bribir – ubikacija crkve sv. Ivana i prilog atribuciji nekih kamenih spomenika, *Zbornik radova Dani Stjepana Gunjače* 2, Split 2012, 165-175

Što je Durana (Hurania, Doranua) iz srednjovjekovnih izvora – Dvorine ili Vranjic? *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 107, Split 2014, 367-384

Tomislav Šeparović